

Februar 1861 § 1, som kun aabner Selveier-Gaarde, ikke tillige Selveier-Huse, Afgang til Frigjørelse for Fæstevangen. Selveier-Husjordens „slumrende“ Fæstepligt maatte efter denne nye Tanke vaagne op igjen, saasnart saadan Husjord samlede til eller med et Selveiergaardbrug. Noget saa Urimeligt har Loven af 19de Februar 1861 ikke villet, men den har heller ikke været fortrolig med den Fremstilling, at Fæstevangen hvilede paa Jorden, den er kun gaaet ud fra den gammeldags Forestilling, at Fæstevangen hvilede paa Gaardene, — indtil 1861 ligesaafuldt paa Selveiergaardene som paa Fæstegaardene under Godserne.

Hele denne Forestilling om, at Fæstevangen følger Jorden, hviler paa en fuldstændig urigtig Forudsætning, nemlig at Evangen er tilstede overalt, hvor Frihed for Evang ikke udtrykkeligt er givet, medens det her, som overalt, hvor der er Tale om Indskrænkning og da navnlig Indskrænkning i den oprindelige Eiendomsraadighed, maa fastholdes, at Evangen kun hviler der, hvor den udtrykkelig er paalagt, — og dette er paa Gaardene og ikke paa Andet end Gaardene.

Det bliver altsaa alt Andet end „kun en Udtalelse af, hvad der er mugjelbrude Ret“, naar Lovforslaget ubetinget, Flertalsforslaget med enkelte Undtagelser, vil lægge Fæstepligt paa al den Jord, som tilfældigvis i Diebliffet hører under de tilbageværende Fæstegaarde paa Godserne, uden Henhyn til, hvor ubetydeligt det Jordstykke maatte være, som fraffilles Gaardbruget. Det er en ny Bestemmelse, som ikke kan dækkes ved Henvisning til Overensstemmelse med den ældre Lovgivning, og som vistnok i og for sig vanskelig lader sig fornuftmæssig forsvare.

Fæstevangen hviler paa Bøndergaardene og kun paa disse. — Spørgsmaalet om, hvorvidt et Jordbrug paa en Td. Hartkorn eller derover er fæstepligtigt, vil altsaa bero paa, om ethvert Jordbrug paa over en Td. Hartkorn gaar ind under Lovens Begreb „Bøndergaard“. — At dette ikke er Tilfældet, anser jeg som utvivlsomt.

Medens der ikke er paavist og ikke kan paavises nogen direkte Udtalelse i den ældre Lovgivning om, at ethvert Jordbrug paa 1 Td. Hartkorn eller derover er en Bøndergaard (hvilket ogsaa er anerkjendt i Præmisserne til Højesteretsdommen af 15de Oktober 1852), er der Udtryk nok i den ældre Lovgivning, som tyde paa, at man ikke anlaa en Td. Hartkorn som Grændsen mellem Gaarde og Huse. See skal eksempelvis anføre:

Plakat af 2den August 1786, som paahyder, at ingen Gaard maa vækkes saaledes ved Udstykning, at den ikke kan ernære en Gaardmandsfamilie, hvilket derefter i Plakat af 26de November 1800 nærmere bestemmes saaledes, at Gaarden skal beholde saamegen Jord, som kan ansættes til 2 Td. Hartkorn. Ogsaa Forordningen af 25de Juni 1810 fastholder den samme Størrelse af, hvad der skal bevares som Gaardbrug, idet den bestemmer, at af en Bøndergaard paa over 2 Tønder Hartkorn skal blive en Hovedparcel paa mindst 2 Tønder Hartkorn, — medens Forordningen ved Siden deraf benævner de Jordbrug, som ere mellem 1 og 2 Tønder Hartkorn, som „en beboet Jordlod“.

Forordningen af 25de Marts 1791 tillader at nedlægge Bøndergaarde, naar Jorderne anvendes til Boelssteder og nye Huse. — Den fæstepligtige Bøndergaard nedlægges, og i dens Sted træde Boelssteder og Huse, som ikke ere fæstepligtige, men Boelssteder ere netop Jordbrug paa mellem 1 og 2 Tønder Hartkorn, hvilket jeg har fundet end yderligere bekræftet ved den i Udvalgets Formands særskilte Betænkning citerede Forestilling til Forordningen af 25de Juni 1810, i hvilken det siges: — „hvilket vi formene stemmende med Anordningerne om Landmilicen, hvorefter Steder paa 1 Tønde Hartkorn beregnes til Gaarde, endstjøndt Steder mellem 1 og 2 Tønder Hartkorn ellers i andre Henseender ikke kunne betragtes som Gaarde, men ere at anse som Boelssteder“.

Forordningen af 8de Juni 1807 betinger borttagelse af Jord fra Fæstegaarden til Skovs Opæstning af, at der bliver Jord nok tilbage til en Gaardmandsfamilies Underholdning, —